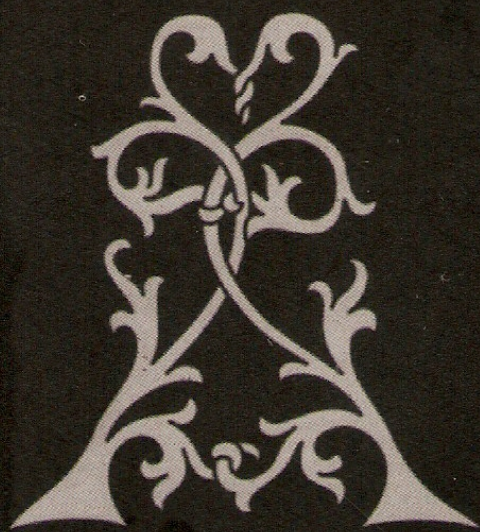

016

№9

Filologiya masalalari

FİLOLOGİYA MƏSƏLƏLƏRİ

№ 9

Toplu Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən rəsmi qeydiyyatata alınmışdır (Filologiya elmləri bölməsi, №13).

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Mətbu nəşrlərin reyestrinə daxil edilmişdir. Reyestr №3222.

/

MÜNDƏRİCAT

TOFIQ ƏBDÜLHƏSƏNLİ. MİLLİ ƏDƏBİ DİL VƏ DİL NORMALARININ İNKİŞAF TEMPİ VƏ İMUNITETİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİ YOLLARI	3
T.XАЛИЛОВА. КУЛЬТУРА РЕЧИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА	11
SEVİNC RƏHMANOVA. ALMAN DİLİ DƏRSLƏRİNİN TƏDRİSİNƏ KOMPLEKS YANAŞMA VƏ MOTIVASIYA	16
AYBƏNİZ HÜSEYNOVA. CÜMLƏ ÜZVLƏRİ HAQQINDA	21
MƏTANƏT ƏMRAHOVA. BAKI HADONİMLƏRİNİN DƏYİŞDİRİLMƏSİ PROSESİNDƏ ANTROPONİM MODELİ	27
SÜCƏDDİN ƏYYUBLU. FRANSIZ DİLİNDƏ NEOLOGİZMLƏRİN YARANMA ÜSULLARI HAQQINDA	32
SEVƏR ORUCOVA. KONYUKSIONALLAŞMA VƏ PRONOMİNALLAŞMA	38
SƏİDƏ ORUCOVA. İNGİLIS VƏ AZƏRBAYCAN DİLLƏRİNİN LEKSIK FONDUNUN ZƏNGİNLƏŞMƏSİNDƏ SIYASI VƏ İQTISADI AMİLLƏRİN ROLU .	43
LALƏ MƏSİMOVA. QOHUM OLMAYAN MÜXTƏLİF SİSTEMLİ DİLLƏRİN MÜQAYISƏLİ TIPOLOJİ ASPEKTDƏ TƏDQIQI	48
SEVİL AĞAYEVA. ADJECTIVES	54
RƏHİMƏ MƏMMƏDOVA. KOLUMBİYA DANIŞIQ NİTQİNİN SAMİT SƏSLƏRİN VARIATIVLİYİNİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ	60
ELDAR ZEYNALOV. SİYASİ DİSKURSA AİD İNGİLİSDİLLİ MƏTNLƏRİN LİNQVİSTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ	66
İSGƏNDƏROVA T. N. DÜNYANIN DİL MƏNZƏRƏSİ: YOHANN LEO VAYSQERBERİN LİNQVİSTİK-FƏLSƏFİ KONSEPSİYASI	73
İRADƏ ABDULLAYEVA. TÜRK DİLÇİLİYİNDƏ ŞƏRT CÜMLƏLƏRİNİN YERİ MƏSƏLƏSİ	79
İRADƏ ŞƏMSİZADƏ. TAM ORTA TƏHSİL ÜZRƏ ÜMUMİ TƏLİM NƏTİCƏLƏRİ	86
ZENFİRA ABDULLAYEVA	
ELNARA MURSALİYEVA. TASK-BASED LEARNING (TBL)	92
ƏLİYEVA ELMİRA. MÜASİR AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ QRAMMATİK SİNONİMLİK VƏ HƏMHÜDUD DİL HADISƏLƏRİ	99
ФИРАНГИЗ МАХМУДОВА. О ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ПОНЯТИЙ «ФРЕЙМ» И «КОНЦЕПТ» В СОВРЕМЕННОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ	104
AFAQ NƏZƏROVA. ORFOEPİYA TƏLİMİNİN ÜMDƏ MƏSƏLƏLƏRİ	112
ДЖАМАЛБЕЙЛИ М. Б.	
ДЖАББАРОВА Г.К.	
НАГИЕВА Р.Ф. ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРОК АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	118
GÜLÜMSƏR ABBASOVA. AZƏRBAYCAN DİLİNİN TƏDRİSİNDƏ LEKSIKANIN ÖYRƏDİLMƏSİ YOLLARI	128
GÜLÜMSƏR ABBASOVA. VII -IX SİNİFLƏRDƏ RABİTƏLİ NİTQİN İNKİŞAFI	134
İRADƏ MƏHƏRRƏMOVA. CƏMİYYƏTDƏ BAŞ VERƏN DƏYİŞİKLİKLƏRİN DİLƏ TƏSİRİ	141

ГАЗИ-ЗАДЕ ГÜLZAR. ДЕРИВАЦИОННАЯ СТРУКТУРА В МОРФОЛОГИИ (НА ОСНОВЕ РУССКОГО И АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА).....	149
ƏHMƏDOVA S.İ. ALƏ KONSEPTİNİN BƏZİ MƏSƏLƏLƏRİNƏ DAİR.....	153
Ph.D. KƏBULİS ABUTURAXMANOVA. АКТУАЛИЗАЦИЯ КОМПОНЕНТОВ ВЫСКАЗЫВАНИЯ	158
KÖNÜL ABDULLAYEVA. DİALEKT SÖZLƏRDƏ ƏDƏBİ DİLLƏ MÜQAYİSƏDƏ FONETİK VƏ LEKSİK-SEMANTİK FƏRQLƏR	163
AYNUR MEHTİYEVA. THE LANGUAGE OF ADVERTISING ENGLISH IN ADVERTISING	170
NƏZRİN ƏLİYEVA. AZƏRBAYCAN DİLİNİN DULUSÇULUQ LEKSİKASINDA SADƏ SÖZLƏR.....	175
PİRİYEVA GÜLZAR. TƏDRİSİN İLKİN MƏRHƏLƏSİNDƏ NİTQİN YERİ VƏ ROLU	182
PİRİYEVA GÜLZAR. ALİ İXTİSAS MƏKTƏBLƏRİN I – II KURSLARINDA İNGİLİS DİLİNİN TƏDRİSİNDƏ İSTİFADƏ EDİLƏN TEXNİKİ TƏDRİS VASİTƏLƏRİ, ONLARIN NÖVLƏRİ VƏ QISA TEXNİKİ XARAKTERİSTİKALARI	187
SEVİL VƏLİYEVA. TAMAMLIQ VƏ TƏYİN BUDAQ CÜMLƏLİ TABELİ MÜRƏKKƏB CÜMLƏLƏRİNİN SEMANTİK-SİNTAKTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	192
AYƏTXAN ZİYAD (İSGƏNDƏROV). ZAMANINDA AZƏRBAYCANA EPORTASIYA EDİLMİŞ “KÜRD” ETNİK QURUPU İLƏ KÜRDƏMİŞ//KÜRDƏMİC, KÜRDƏMİR, KÜRDMAŞI VƏ KÜRDÜVAN TOPONİMLƏRİNİN HƏR HANSI BAĞLILIĞI VARMI, YAXUD... ..	197
İRADƏ MƏHƏRRƏMOVA. QRAMMATİK ŞƏKİLÇİLƏRİN OMONİMLİYİ.....	203
QURBANOVA L.Q. İNTONASIYA SÖZLÜ ÜNSİYYƏTİN VASİTƏSİ KİMİ.....	209
İLƏHƏ MUSAYEVA. MƏRASİMLƏ BAĞLI BƏZİ TERMİNLƏRİN ETNOLİNGVİSTİK MÜQAYİSƏSİ.....	215
NİLUFƏR HÜSEYNOVA. TƏDRİSİN İLK MƏRHƏLƏSİNDƏ ALMANCA ŞİFAHİ NİTQİN METODİK ƏDƏBİYYATDA QOYULUŞU VƏ ONA VERİLƏN PROQRAM TƏLƏBLƏRİ	220
ИБРАГИМОВА Н. ФОРМИРОВАНИЕ ГРАММАТИЧЕСКИХ И ЛЕКСИЧЕСКИХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЦИОНАЛЬНЫХ ГРУППАХ	225
SAMİRƏ QASIMOVA. İNGİLİS DİLİNDƏ GÖRMƏ FEİLLƏRİNİN SEMANTİK TƏSNİFATI.....	234
NİGAR HACIYEVA. AZƏRBAYCAN NAĞILLARINDA CÜMLƏNİN MƏQSƏD VƏ İNTONASIYAYA GÖRƏ NÖVLƏRİNİN YARATDIĞI EKPRESSİVLİK	240
MƏTANƏT HƏMİDOVA. AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ KİMYA TERMINOLOGİYASININ YARANMASININ SUFFİKSAL ÜSULU VƏ BU ÜSULUN BƏZİ DİGƏR TÜR KİMLƏRİ İLƏ QİSMƏN MÜQAYİSƏSİ	247
AĞABİKƏ ƏLİYEVA. FRANSIZ VƏ AZƏRBAYCAN DİLLƏRİNDƏ FƏLİ BAĞLAMA.....	252
КУЛИЕВА С.А. ПРИЛОЖЕНИЕ УСИЛИТЕЛЬНОЕ - ألتوكید یا ألتأكید.....	257

ƏDƏBİYYATŞÜNASLIQ

ELNARƏ AKİMOVA. XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCAN POEZİYASINA AVROPA CƏRƏYANLARININ TƏSİRİ	263
TAMİLLA XALİLOVA. ИЗ ИСТОРИИ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРЕВОДА И ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ.....	270
ЛЕЙЛА ГЕРАЙЗАДЕ. ИЗОБРАЖЕНИЕ ИНОНАЦИОНАЛЬНОГО В ТВОРЧЕСТВЕ ЧИНГИЗА АБДУЛЛАЕВА	275
NİZAMİ MURADOĞLU. ADİLƏ NƏZƏRİN POEZİYASINDA UŞAQ OYUNLARININ İNİKASI	280
YƏDULLA AĞAZADƏ. ƏDƏBİYYATIMIZIN DAĞLAR OĞLU.....	285
SALATIN ƏHMƏDOVA. AZƏRBAYCAN – HEYDƏR ƏLİYEVİN ÇIXIŞLARINDAKI ƏN PARLAQ BƏDİİ-FƏLSƏFİ VƏ POETİK SÖZ KİMİ.....	291
GÜLTƏKİN ƏLİYEVƏ. SƏRBƏST ŞEİRİN MİKAYİL RƏFİLİ MƏRHƏLƏSİ	296
TƏHMİNƏ BƏDƏLOVA. NİZAMİ VƏ HƏQİRİ LEYLİLƏRİNİ BİRLƏŞDİRƏN XƏTT: TÜRK TƏFƏKKÜRÜ	302
DİLBƏR ZEYNALOVA. ƏDƏBİYYATDA MİLLİ İDENTİKLİK PROBLEMİ	309
ÜLKƏR ƏSGƏROVA. EYMS COYSUN “ULİSS” ROMANI HOMERİN “ODİSSEY”İNƏ NƏZİRƏ KİMİ.....	317
QƏDİM RUFULLAYEV. NAGİL VƏ DASTANLARIMIZDA ÇOBAN OBRAZI ...	328
YAŞAR KARAYUNUSOĞLU. QURBANNAZAR ƏZİZOVUN ŞEİR DİLİNDƏ İŞLƏNƏN RUS VƏ SLAVYAN MƏNŞƏLİ ALINMALARIN LEKSİK-SEMANTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ	333
VÜSALƏ ƏSƏDOVA. “FÜYUZAT”JURNALINDA ƏDƏBİYYAT MƏSƏLƏLƏRİNİN ÖYRƏNİLMƏSİ TARİXİNƏ DAİR.....	338
ƏMİNƏ QƏDİMOVA. MƏKTƏBƏQƏDƏR YAŞLI UŞAQLARI MƏKTƏB TƏLİMİNƏ HAZIRLIĞININ PSİXOLOJİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	348
SVETA NURİYEVƏ. UŞAQLARDA AQRƏSSİVLİYİN TƏZAHÜR XÜSUSİYYƏTLƏRİ	353
ŞÖHRƏT MƏMMƏDOVA. MİRVARİD DİLBAZİ YARADICILIĞINDA ƏXLAQİ-DİDAKTİK TƏNDƏNSİYA	358
ÇİNARƏ RZAYEVƏ. HÜSEYN CAVİDİN YARADICILIĞINDA MİFOLOJİ OBRAZLARIN İŞLƏNMƏ MƏQAMI	367
NƏZAKƏT HƏSƏNOVA. HEKAYƏ MƏTNİNİN QAVRANILMASI	373
İRADƏ ŞƏMSİZADƏ. AZƏRBAYCAN POEZİYASINA NADİR İNCİLƏR BƏXŞ ETMİŞ SƏNƏTKAR	378
ULVIYYE ALİYEVƏ. CLASSROOM-BASED ASSESSMENT CONTENT.....	385
ELMİRƏ MƏMMƏDOVA-KEKEÇ. MƏNSUR VÜCUDNAMƏ NÜMUNƏSİ OLARAQ SULTAN II MURADIN “FATEH SULTAN MEHMEDƏ NƏSİHƏTLƏR” RİSALƏSİ	390
YEGANƏ ABDULLAYEVƏ. TARİXİ ROMAN JANRINDA YENİ TƏNDƏNSİYA: TARİXİN YARADICI İNTERPRETASIYASI	395
AİDƏ ƏZİMOVA. NƏRİMAN NƏRİMANOV YARADICILIĞINDA MÜSƏLMAN QADININ SƏCİYYƏSİ.....	400
GÜLARƏ QULUZADƏ. AZƏRBAYCAN VƏ QIRĞIZ NAĞİLLARININ	

TOPLANMA, NƏŞR VƏ ÖYRƏNİLMƏ TARİXİ	408
ALMARA NƏBİYEVƏ. "KİTABİ DƏDƏ QORQUD"-UN TƏSİRİLƏ YARANAN "KOROĞLU" DASTANINDA MİLLİ GEYİMLƏR.....	413
NAILƏ MƏMMƏDOVA. AZƏRBAYCANIN DÖVLƏT SİYASƏTİNDƏ MULTİKULTURALİZM	419
XANIM MİRZƏYEVƏ. DİNİ MOTİVLİ AZƏRBAYCAN NAĞILLARININ YARIMQRUPLARA GÖRƏ TƏSNİFATI HAQQINDA	424
XƏYALƏ QASIMOVA. ORTA MƏKTƏBLƏRDƏ ŞAĞİRD NAILİYYƏTLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ.....	434
MƏTANƏT VAHİDOVA. SEYİD ƏZİM ŞİRVANİNİN ƏDƏBİ-MƏDƏNİ MÜHİTİ	436
NIGAR ASLANOVA. MÜSTƏQİLLİK DÖVRÜ BƏDİİ NƏSRİNDƏ MİLLİ İDEAL VƏ XALQ TALEYİ PROBLEMİ	441
MƏHRUX DÖVLƏTZADƏ. ƏFSANƏ JANRININ NƏZƏRİ MƏSƏLƏLƏRİ VƏ YAZILI ƏDƏBİYYAT	446
ƏLİYEVƏ H.Ə. QƏDİM KƏLT SAQALARI İLƏ QAFQAZ NART EPOSU ARASINDAKI PARALELLƏRƏ DAİR.....	451
GÜLNARƏ MƏMMƏDOVA. ÇAĞDAŞ AZƏRBAYCAN POEZİYASINDA ALLİTERASIYA VƏ ONUN İMKANLARI	459
QASIMOVA SƏDAQƏT. V.V.RADLOVUN "OPIT SLOVARYA TÜRKİSKİX NAREÇİY" LÜĞƏTİNDƏ AZƏRBAYCAN DİALEKT SÖZLƏRİ	465
Б.Б.ГУЛИЕВА. ОБ ИДЕЙНО-ТЕМАТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ПОЭМЫ "МАДЖМА УЛЬ АБКАР" УРФИ ШИРАЗИ.....	470

ƏLİYEV H.Ə.
ADU

QƏDİM KELT SAQALARI İLƏ QAFQAZ NART EPOSU ARASINDAKI PARALELLƏRƏ DAİR

Açar sözlər: *saga, magiya, qılinc, bütperəstlik, motiv*

Ключевые слова: *saga, магия, меч, язычество, мотив*

Key words: *saga, magic, sword, paganism, motive*

İrland saqalarının ilk yazıya alınma tarixi VII-VIII əsrlərə təsadüf edir. Filidlər institutu süquta uğradıqdan sonra monaxlar saqaların mətnlərini bir qədər xristianlaşdıraraq ələmə almağa başladılar. Lakin bu cür xristianlaşdırma səthi xarakter daşıyırdı. Çünki İrland kilsəsi müstəqil, Romadan asılı olmadan fəaliyyət göstərirdi. Roma katolik kilsəsi İrlandiyaya öz dini xidmətçilərini göndərmədiyi üçün burada ruhanilər yerli əhalinin arasından seçilirdi. Digər tərəfdən isə hətta xristianlaşdırmadan sonra belə İrlandlar sərbəst olaraq iki dinə sitayiş dirdilər. Bütün bunları nəzərə alan yerli monaxlar saqaların mətnindəki bütperəstlik elementlərinə dözümlü yanaşaraq, onların bəzilərini olduğu kimi saxlayırdılar. Məhz bu səbəbdən də bütperəstlik və xristianlıq elementlərini özündə birləşdirən irland saqaları digər Avropa xalqlarının eposlarından daha zəngin və rəngarəng idi.

İrland eposunun silsilələri. İrland eposu mifoloji təsəvvürlərlə, magiya və folklor elementləri ilə zəngin idi. Keltlərin özünün yazısı olsa da, bu yalnız magik məqsədlərlə istifadə olunurdu, şifahi ənənədə mövcud olan folklor nümunələrinin yazıya alınmasına isə bu qoyulmuşdu. Bu səbəbdən kelt eposu uzun zaman yalnız şifahi yolla, nəsil-dən-nəsilə türürlərək öz mövculuğunu saxlaya bildi. Lakin bunu heç də bütün kelt eposları haqqında etmək olmaz. Məsələn, Valliya eposunun demək olar ki, heç bir nümunəsi bizim günlərə qədər qalmamışdır. "Onun barəsində yalnız irland eposundan analogiyalara, həmçinin "Breton silsiləsinə" daxil olan fransız romanlarında əksini tapan valliya rəvayətlərinə əsasən fikir yürtmək olar" (1).

İrlandiyanın şimalında, Olsterdə yaşayan ulad tayfalarının yaratdığı ulad epos silsiləsi isə qədim İrland eposu sayılır. Bu eposun mərkəzi fiquru uladların tarixi şəxsiyyət hesab edilənləri kral Konxobar, baş qəhrəmanı isə onun bacısı oğlu Kuxulindir. Eposun bir çox epizodik saqaları Kuxulinə həsr olunaraq onun əfsanəvi tərcümeyi-halı barəsində müəyyən təsəvvürlər yaradır.

Kuxulinin zahiri görünüşü və xarakteri mifik əlamətlərlə zəngindir. O, möcüzəli qüvvəsi və qabiliyyətlərə malikdir. Onun xarici görünüşünün təsviri zamanı digər epik qəhrəmanlara da xas hiperbolalardan istifadə olunmuşdur. Məsələn, o, "döyüş çılgınlığına" gələrkən qeyri-adi dərəcədə boy atır və tamamilə tanınmaz hala düşürdü, onun saçının hər birindən qan damlaları asılırdı; bədənindən qərribə istilik qalxırdı; o, öz nizəsini torpağa ataraq, ayaqyalın nizənin iti ucu üstündə dayanırdı, quş kimi uçmağı bacarırdı və s. Eposda Kuxulinin əhəmiyyəti kimi təqdim olunan Kuxulinin mənəvi-əxlaqi keyfiyyətləri sonralar neçə-neçə irixi-əfsanəvi qəhrəman obrazlarının yaranmasına təkan verdi. Kuxulinin obrazı qədim İrlandiyanın şücaət və mənəvi kamillik idealının təəcəssümü idi. Təsədüfi deyil ki, Kuxulinin obrazına götürdüyü öhdəliklərin əksəriyyəti yüksək mənəvi dəyərlərlə bağlıdır. Qadınlara hörmət və qayğı, qonaqpərvərlik, verdiyi sözə xilaf çıxmamaq onu səciyyələndirən əsas

mənəvi keyfiyyətlərdəndir. O, hətta düşmənləri ilə də mərdcəsinə davranır, hər kəsin dərdinə şərik çıxır. Kuxulin həmişə, hər yerdə zəiflərin və məzlumların ən böyük müdafiəçisidir.

Kuxulinin ölümünü təsvir edən saqa onun mənəvi keyfiyyətlərinin, aliliyini göstərən baxımından olduqca xarakterikdir. O, öz ölümünü qabaqcadan bilə-bilə xalqını xilas etmək üçün döyüşə yollanır. Kuxulinin zəif yeri onun nizəsidir. Bunu bilən düşmənlər onun nizəsini tələb edib, verməyəcəyi təqdirdə nəslini biabır edən aşağılayıcı nəğmə oxuyacaqları ilə hədələyirlər. Kuxulin nəslinin şərəfini qorumaq məqsədilə öz nizəsindən keçərək, canı qurban verir.

Kelt eposunun digər böyük silsiləsi İrlandiyanın cənubunda yaranmışdır. Eposun bu qəhrəmanı fenniylərin rəhbəri Finndir. Fenniylər qeyri-adi fiziki hazırlığa və döyüş məharətinə malik olan döyüşçü dəstələri idi. Onlar yalnız öz başçılarına tabe olub İrlandiya hökumətinə itaətsizlik göstərirdilər. Eposun saqalarında Finn ilə yanaşı onun oğlu Oysin yaxud Ossiana və nəvəsi Osqora həsr edilmiş epizodlar da vardır. Finn haqqında hekayələri içərisində Diarmayd və Qrayne barəsindəki saqa tarixi-ədəbi baxımdan xüsusilə maraqlıdır. Məhz həmin saqa Tristan və İzoldaya həsr olunmuş məşhur povestin əsasını təşkil edən digər kelt hekayələrindən ən uyğun gələnidir. Finn haqqındakı hekayələr sonralar yenidən işlənən balladalar şəklində xalq tərəfindən söylənilərək yalnız İrlandiyada deyil, Şotlandiyada da geniş yayılmışdır.

Digər kelt vilayəti Uelsdə də ədəbiyyat xeyli inkişaf etmişdir. Lakin qədim Uels bardlarının zəngin lirik poeziya nümunələri saxlansa da, Uels eposundan demək olar ki, he nə qalmamışdır.

Qədim Kelt eposu qəbilə quruluşu dövründə, ibtidai təxəyyülün və mifik təxəyyülün möhsulu olaraq yaranmışdı. Orijinal üslubda yığcam ifadələrlə işlənmiş sadə saqa bu epos epizodik rəvayətlərdən ibarət olub orta həcmə malik idi. Hadisələrə və xarakterlərə fərqli yanaşma tərzinə, orijinal ifadə vasitələrinə baxmayaraq Kelt eposu digər dillər xalqlarının şifahi yaradıcılığında təbii olunan ümumbəşəri ideyaları və ənənələri humanizm, sevgi hisslərini tərənnüm edirdi. Yenicə formalaşan ibtidai insanın özünü və dünyanı dərk etmə prosesini bədii boyalarla əks etdirən Kelt eposu qədim İrland mədəniyyətindən xəbər verən qiymətli mənbə kimi bu gün də maraqlı və aktualdır.

İrland eposunun dərin orijinallığına və özünəməxsusluğuna baxmayaraq, qədim İrland ədəbi əlaqələr və alınmalar ona da öz təsirini göstərmişdir. A.A. Smirnov bunu "qədim İrland mədəni məişətin ümumiliyi, qismən də çarpaz təsirlər və alınmalarla" izah edirdi (2, s. 549). Qədim İrland ədəbiyyatına keltlərin gəlişinə qədər Britaniyada məskunlaşan paktlar rəvayətləri müəyyən təsir göstərmişdir. Sonralar bu ədəbi nüfuzetmə dairəsi antik, xristian, german-skandinav təsirləri ilə daha da genişlənsə də, İrland ədəbiyyatı üçün böyük əhəmiyyət kəsb etmədi. İrland milli xarakterindəki mühafizəkarlıq onların ədəbi yaradıcılığında özünü biruzə verdi. Belə ki, "alınma elementlər çox tez və kökündən assimilyasiyaya uğradı"(2, s.550).

Lakin bununla belə, keltlərin folklor yaradıcılığına german mifoloji görüşlərinin böyük təsiri olmuş, ona yeni məzmun və xarakter vermişdir. V əsrdə Britaniyaya gələn saxlar sakslar özləri ilə bərabər german allahlarına sitayiş kultunu da gətirdilər. Onlar mifologiyasının və folklorunun keltlər tərəfindən yaxşı mənimsənilməsinin səbəbi xalqların dünya modeli və insan konsepsiyası barəsindəki təsəvvürlərinin oxşarlığı və milli şüurun özünün ümumi qanunauyğunluqları ilə bağlı idi.

Keltlər də germanlar kimi ruhun yerini dəyişməsinə inanırdılar. Bu druid təlimi əsas müddəələrindən biri idi. Qədim keltlərə görə axirət dünyası torpağın, suyun altındadır.

yaxud adalarda yerləşir və buradan ruhlar istənilən vaxt sərbəst şəkildə peyda ola bilərlər. Onların bu inanacı irland saqalarında da əksini tapmışdır. Məsələn, irland eposunun baş qəhrəmanı Kuxulin həm xeyir, həm də şər ruhların təsirinə məruz qalır. Müxtəlif ruhlar ona qeyri-adi güc verməklə yanaşı, ona mane olaraq təqətdən sala da bilərdilər. German tayfaları suya, oda, daşlara və ağaclara mistik səciyyə verərək onlara sitayiş edirdi. Bu kimi adətlər keltlərdə də mövcud idi. Həm germanlar, həm də keltlər arasında cadugərlik və magiya geniş yayılmışdı. Magiyanı ilahi qüvvələrin işi kimi təqdim edən german mifologiyası allahları qüdrətli sehrbazlar kimi təsvir edirdi.

Qədim kelt ədəbiyyatının ən məşhur nümunələrindən biri də britlərin əfsanəvi Kralı Artur və Dəyirmi masa cəngavərləri haqqında silsilə rəvayətləridir. Bu rəvayətlər keltlər arasında təxminən V-VI əsrlərdə meydana gəlməyə başlamışdır. 407-ci ildə Roma legionları Britaniyanı tərk etdikdən sonra, V əsrin ortalarından etibarən sakslar intensiv şəkildə Uelsə hücumlar edir, ölkənin içərilərinə doğru irəliləyirdilər. Məhz həmin dövrdən “kelt rəvayətlərinin poetik dünyasına müqavimət və mübarizə ruhu hakim kəsildi” (3, s.13). Sakslarla mübarizədə keltlərə başçılıq edən yenilməz Artur və Dəyirmi masa cəngavərləri bu rəvayətlərin əsas personajlarına çevrildilər və “Konxobar, Kuxulin, Puyla, Prideri və digər obrazları yaradan kelt epik ənənəsi tarixi gerçəkliklə təmasa girərək dərhal da əfsanələşdi” (4, s. 31).

Kral Artur silsiləsini araşdıran amerikalı tədqiqatçılar K.S.Littlton və L.A. Malkor onunla məşhur Qafqaz Nart eposu arasında heyramiz oxşarlıqların olduğunu aşkar edərək belə bir ehtimal irəli sürmüşlər ki, kelt rəvayətlərinin ilkin nüvəsini skiflər yaratmışlar. Lakin amerikalı alimlər skifləri birmənalı şəkildə, qətiyyətlə müasir osetinlərin əcdadı kimi təqdim edirlər. Çox güman ki, amerikalı tədqiqatçılar skiflərin etnik mənsubiyyəti məsələsində onları yalnız hind-Avropa xalqlarına aid edən alimlərin (V.İ. Abayev, J. Dümezil) əsərlərinə istinad etmişlər. Halbuki, ciddi elmi dairələrdə skiflərin əsasən qədim türk tayfaları olması barəsində kifayət qədər sanballı tədqiqatlar mövcuddur.

Qafqazda çox məşhur olan Nart eposunun yalnız osetinlərə məxsus olması da kifayət qədər mübahisəli məsələdir. Belə ki, bu eposun müxtəlif variantları osetinlərlə yanaşı, abxazların, çərkəzlərin, kabardin-balkarların, adıgeylərin və digər Qafqaz xalqlarının arasında geniş yayılmışdır. Nart eposu ətrafında bir əsrdən çox davam edən bu mübahisələrə, həmçinin onun genezisi ilə bağlı məsələlərə M.Ç. Curtubayev özünün “Nart eposunun mənşəyi” adlı iri həcmli əsərində aydınlıq gətirmişdir (5).

Skifləri e.ə. I əsrdə Avrasiya çöllərində yaşayan irandilli xalqlar kimi səciyyələndirən Littlton və Malkor osetinləri, sarmatları və alanları onların birbaşa varisi hesab edirlər (6, s. 3). Lakin amerikalı alimlərin bu fikri tarixçilər tərəfindən birmənalı qəbul olunmur. Y.N. Drozdov yazır: “Bütün zamanların və dövrlərin yazılı mənbələrində skiflərin farsdilli olmalarına dair kiçik işarəyə belə rast gəlinmir. Lakin bununla belə, müasir tarix elminin V.İ. Abayevin skiflərin farsdilli olmaları barəsindəki müddəalarını sarsılmaz aksioma kimi qəbul etməsi nəticəsində bütün Avropa xalqlarının etnonimiya və etnogenezi aydın və məntiqi izahını tapa bilmir” (7, s. 18-19).

Sarmatların türk mənşəli xalq olması isə görkəmli Azərbaycan alimləri Q. Qeybullayev (8), F. Ağasioğlu (9), Z. Həsənov (10) və başqalarının əsərlərində ətraflı və tutarlı elmi, tarixi faktlarla əsaslandırılmışdır.

Nart eposunu yüksək qiymətləndirən Littlton və Malkor onu qədim skif rəvayətlərinin qiymətli xəzinəsi adlandırırlar. Onların fikrinə görə bu əfsanələr Roma imperiyasının süqutu zamanı sarmatlar və alanlar tərəfindən Qara dənizyanı ərazilərdən Britaniyaya və Qalliyaya

aparılmışdır. Çünki Nart eposu ilə Kral Artur rəvayətləri arasındakı paralellər və oxşarlıqlar o qədər çoxdur ki, bunları təsadüfi bənzərlik hesab etmək qeyri-mümkündür.

Öz fərziyyələrini tarxi cəhətdən əsaslandıran alimlər bizim eranın 175-ci ilində imperator Mark Avrelinin Şimali Qafqazdan olan Azıq (Yazıq) tayfasından 8000 sarmat döyüşçüsünü köməkçi süvari qoşunu qismində xidmətə götürdüyünü, onların böyük bir hissəsinin-5500 nəfərin Britaniyaya göndərilərək VI Müzəffər Roma legionunun tərkibinə daxil edildiyini yazırlar. Littlton və Malkorun ehtimalına görə onların perfekti Lutsi Artori Kast əfsanəvi Kral Arturun tarixi prototipi ola bilər.

Sarmatların Britaniyada məskunlaşması və yerli tayfalarla əlaqələri barəsində ingilis tədqiqatçısı H.Ridin mülahizələri demək olar ki, amerikalı həmkarlarının fikirləri ilə üst-üstə düşür. O yazır: "Həqiqətən romalılar sarmat muzdlu süvari qoşununun məharətinə o qədər heyran oldular ki, III əsrdə bütün süvari bölmələrinə onların bayraqlarını daxil etdilər. Onlar bu bölmələrə "draco" (əjdaha), bayraqdarlara isə "draconarius" adını verdilər" (11, s. 138). H.Rid məhz sarmatların gəlişindən sonra britlər arasında at sürməklə, qoşqu alətləri, geyimlər və s. məişət əşyaları ilə bağlı bir çox yeniliklərin meydana gəldiyini yazaraq, həmin sarmatları Roma legionunun sağ qalmış döyüşçüləri hesab edirdi. Görünür, Qafqaz əsilli gəlmələr yerli əhali ilə yalnız öz məişət xüsusiyyətlərini deyil, yaddaşlarında qoruyub saxladıkları folklor nümunələrini də bölüşmüşlər. Kelt rəvayətləri ilə Nart eposu arasındakı bənzərliyin bir səbəbini də bununla izah etmək olar.

Littlton-Malkor fərziyyəsinin əsasını hələ XX əsrin əvvəllərində tanınmış fransız mifoloqu J.Dümezil tərəfindən aşkarlanan məşhur süjet – Nart eposunda və Kral Artur silsiləsində əksini tapan qılıncın dənizə atılması motivi təşkil edir. Kral Artur barəsindəki rəvayətlərdə qılınc həm də hakimiyyət rəmzi kimi təsvir olunur. Yalnız daşa sancılmış qılıncı oradan çıxardan adam onun sahibi və kral ola bilərdi.

Qədim keltlərdə su kultu çox geniş yayılmışdır. Müxtəlif su mənbələrinə və göllərə sitayiş digər kelt rəvayətlərində olduğu kimi Artur silsilələrində də öz əksini tapmışdır. Bu rəvayətlərin qəhrəmanları demək olar ki, su ilə mistik bağlılığa malikdirlər. Onlar həyatlarının əhəmiyyətli hissələrini gölün dərinliklərində keçirirlər və vaxtaşırı ora qayıdaraq göl sakinləri ilə ünsiyyət saxlayırlar. Məsələn, Lonselotun göl pərisinin sualtı qəsridə tərbiyə alması və Arturun qılıncı Eskaliburun suya atıldığı zaman oradan çıxan əllə tutulması və s.

Nart eposunun qəhrəmanı Batradz da uşaq olarkən bir müddət suyun altında yaşayırdı. Batradzla Lancelot arasındakı digər oxşarlıq saçla bağlıdır. Belə ki, Satana Batradzın bir daha suyun altına qayıtmaması üçün kənddəki ən qoca kişinin saçlarını qırıxıb suyun üzərinə səpilməsini məsləhət görür. Lancelot isə özünü qorumaq məqsədilə müdrik qocanın saçlarından magik vasitə kimi istifadə edir.

Kral Arturun ölümünü əks etdirən rəvayətdə su və qılınc kultlarının izləri aydın görünür. Həmin rəvayətdən kiçik bir hissəni öz əsərlərində misal gətirən amerikalı tədqiqatçılar təxminən eyni epizodun Nart eposunda da yer aldığını yazırlar. Arturun epik prototipi olan nart Batradzın ölümü də birbaşa qılıncı ilə bağlıdır. Kelt rəvayətlərində Kral Artur ser Bediverə qılıncı Eskaliburu gölə atmağı və sonra baş verənləri ona danışmağı əmr edir. Lakin ser Bediver qılıncı suya atmır və iki dəfə Artura yalan danışır. Yalnız üçüncü dəfə, kralın təkidindən sonra qılıncı gölə atan ser Bediver sudan bir əlin çıxaraq qılıncı götürdüyünü ona söyləyir.

Batradz da ölümə hazır olduğunu hiss edəndə nartları yanına çağırır və qılıncını dənizdə batırmalarını onlardan xahiş edir. Lakin Batrazın qılıncı o qədər ağır idi ki, onu yerindən tərpədə bilməyən nartlar qəhrəmanı aldatmaq qərarına gəlirlər. Batradz onlardan

dənizdə gördüklərini danışmağı xahiş edəndə yalan üzə çıxır. Çünki yalnız Batradz orada nələr olacağını dəqiq bilirdi. Beləliklə, nartlar qılıncı çətinliklə də olsa dənizə atmalı olurlar. Bu zaman dəniz təlatümə gələrək al qırmızı rəngə boyanır və qılıncı öz sularına qərq edir. Bunu eşidən Batradz onun sonuncu iradəsinin həyata keçdiyindən əmin olaraq dünyasını dəyişir.

Bəzi tədqiqatçılar Arturun əfsanəvi möcüzəli qılıncı Eskaliburun, yaxud Kaliburnun etimologiyasını sarmatlarla bağlayırlar. Latın dilində polad mənasını verən bu söz yunan dilindən götürülmüşdür. Yunan dilinə isə sarmatların bir hissəsi olan dəmirçi xaliblərin adından keçmişdir (12). H. Rid də "Arturun möcüzəli qılıncının adını mahir qılınc ustaları olan sarmatlarla birbaşa əlaqələndirirdi" (11, s.303).

Batradzla Artur və Lancelot arasındakı oxşarlıqlara münasibət bildirən L. Çibirov onları eyni epik təfəkkürün bəhrəsi hesab edərək yazır: "Yeni tədqiqatlara əsasən, dahi nart Batradzın Kral Artur və Deyirmi masa cəngavərləri haqqında rəvayətlərdəki Artur və Lancelot obrazlarının formalaşmasında oynadığı həlledici rol inandırıcı paralellərlə təsbit edilmişdir. Əgər deyilənə irland və skandinav saqalarındakı süjet oxşarlıqları (Soslan və Batradz-Kuxulin, Sirdon-Loki) da əlavə edilsə, Qərbin Nart rəvayətləri ilə sarmat-alan tayfalarının vasitəçiliyi ilə tanış olması tamamilə aşkar olunur" (12).

Kral Artur haqqında kelt rəvayətlərinin yaranma tarixi və nart eposu ilə irland qəhrəmanlıq saqaları arasındakı çoxsaylı paralellər ilkin variantın "xalqların böyük köçü zamanı" Roma legionlarının tərkibində İngiltərədə və Fransada vuruşan sarmat döyüşçüləri tərəfindən Avropaya aparılması qənaətinə yaradır. Qədim iskit mədəniyyətinin bütünlükdə Qərbi Avropa mədəniyyətinə, xüsusilə də epos yaradıcılığına təsirini yüksək qiymətləndirən Littlton və Malkor yazırlar: "Artur və Qraal haqqında gələcək ədəbiyyatın nüvəsi qədim Skifiya çöllərində, Avropa tarixinə və folkloruna təsiri layiqli qiymətini gözləyən gözəl xalqın sayəsində əmələ gəlmişdir" (6, s. 229).

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, Nart və kelt eposları arasında oxşarlığı ilk aşkar edən tədqiqatçı fransız alimi J.Dümezil olmuşdur (13). Nart eposunu hind-Avropa mifologiyası fonunda tədqiq edən alim onunla kelt eposu arasında maraqlı paralellər aparmışdır. Kelt və german rəvayətlərini nəzərdən keçirərkən, Nart qəhrəmanı Batradzın doğuluşu ilə Kuxulinin uşaqlığından olan bir epizod arasındakı oxşarlıq onun diqqətini çəkmişdir. Batraz doğularkən, Kuxulin isə qeyri-adi döyüş qızgınlığına gələrkən hədsiz istilik hiss edir və onların bu ağlasığmaz hərarətini su ilə söndürmək lazım gəlir. Bu epizodları müqayisə edən J.Dümezil belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, Batradzın fantastika elementləri ilə zəngin doğuluş epizodunu Kuxulinin ilk döyüş sınağından çıxdığı epizodla birləşdirən eyni mifik əlamətdir. Odlu suyun bu cür mifik birləşməsi, qaynar dəmiri suyun bərkitdiyi kimi, Batradzla Kuxulinin bir qəhrəman olaraq möhkəmləndiyini və gələcək sınaqara hazır olduğunu təcəssüm etdirirdi.

J. Dümezil Kuxulinlə Nart eposunun digər qəhrəmanı Soslanı da müqayisə etmiş, onların arasında bir neçə dəqiq uyğunluq tapmışdır. Soslan-Kuxulin paralelləri burada onların həyatında vacib rol oynayan əşya ilə - təkərlə bağlıdır. Təkəri müəyyən mənada Kuxulinin simvolu hesab edən J.Dümezil yazır: "Kuxuin əsasən dairəvi qəhrəman kimi səciyyələndirilir; müxtəlif tərzlərə dəyişən təkər motivi ayrılmaz ləvazimat kimi onu müşayiət edir. Personaj və onun şücaətləri ilə əlaqədar olaraq, şübhəsiz, müəyyən mənə funksiyası daşıyan bütöv bir təkər mövzusu üzə çıxır" (13, s. 95).

Təkər Kuxulinin gücünü sübuta yetirən vasitədirsə, Soslanın ölümünə səbəb olan əşyadır. Kuxulinin şəxsiyyətini parlaq şəkildə açıb göstərən oyunlardan biri onun təkərlə gücünü sınadığı epizodda əks olunmuşdur. Oyunun mahiyyəti döyüşçülərdən hansının bu

təkəri daha uzaq məsafəyə atmasından ibarətdir. Kuxulin bu sınaqdan qalib çıxır. Onun güclü zərbə ilə atdığı təkər damın bacasından çıxaraq həyətdə torpağın dərinliklərinə sancılır. Bu epizod Kuxulinin “fantastik gücünü” bir daha sübuta yetirərək eposun digər analoji səhnələri ilə səsleşir.

Nartlarda da uladlarınkına bənzər təkər oyunu mövcuddur. Bir qrup gənc nart polad dişləri olan təkəri dağın başına qaldırır, dağın zirvəsində olan digər bir qrup isə onu yenidən aşağı diyirlədirdi. Soslanın növbəsi çatanda o da digərləri kimi təkəri əlləri ilə qaldırmaq istəyir. Lakin dağın başında olanlar onun ölümünü istədikləri üçün Soslanı təkəri əvvəlcə sinəsi, dizləri və alını ilə yuxarı atmağa vadar edirlər. Soslan çətinlik çəkmədən bütün bu tapşırıqları yerinə yetirir və təkəri bir göz qırpımında dağ başına atır. Soslanın zəif yerini qoca cadugərdən öyrənən bədxahları ondan təkəri budu ilə atmasını tələb edirlər. Başı oyuna qarışan Soslan zəif yerini unudur və nəticədə təkər onun budunu dağıdaraq ölümünə səbəb olur.

Təkər həm də günəşin simvoludur. Soslanın günəşin simvolu olan təkərlə mübarizədə ölümünü A.B.Abayev xalq poeziyasının süjetində əksini tapan dialektikanın əksliklərin vəhdəti qanununun təsdiqi kimi qiymətləndirir. Soslanın mürəkkəb obrazında müxtəlif, daha çox ziddiyyətli əlamətlər birləşmişdir. Lakin mifoloji baxımdan Soslan obrazının yeganə aydın əlaməti onun günəşin qəhrəmanı olması ilə bağlıdır. A.B. Abayev yazır: “Soslan, qədim “bütperəst” günəş allahı, Oynonanın, yeni xristianlaşdırılmış yeni günəş “allahının” İohanın təkəri ilə güləşir və bu mübarizədə həlak olur” (14).

“Günəşə sahiblənmək” kimi simvolik epizod köhnə bütperəst allahlarla yeni xristian allahının mübarizəsini əks etdirirdi. Bu iki fərqli dünya arasındakı mübarizə daha çox xristian xalqların epik yaradıcılığında – german və irland saqalarında təsvir olunmuşdur.

Göründüyü kimi, həm Nart, həm də irland eposundakı oyun və təkər motivləri demək olar ki, üst-üstə düşür. Hər iki eposada işıqlı qüvvələri təmsil edən qəhrəmanlar öz əcəlləri, yaxud döyüşdə qəhrəmancasına deyil, hiylə və xəyanət nəticəsində həlak olurlar.

J. Dümezil Nart eposunu qətiyyətlə alan-osetirlərə aid edirdi. Məhz fransız aliminin “nüfuzu bu fikrin bütün dünyada yayılmasına bir çox cəhətdən imkan yaratdı”(5). F. Millerin və J. Dümezilin tədqiqatlarına əsaslanan V. İ. Abayev isə eposdakı şəxs adlarının təhlilində əsasən “nartların yaşlı nəslinin adlarının aydın ifadə olunan iran xarakteri daşmasını” (5) bəyan edərək, eposu irandilli xalqların yaradıcılıq məhsulu kimi qiymətləndirdi. V.İ. Abayevin Nart eposuna dair irandilli nəzəriyyəsi antitürkçülüyn hökm sürdüyü Qərb elmi dairələrində rəğbətlə qarşılandı.

Nart eposu ilə irland və skandinav saqaları arasındakı paralellərin xarakteri onların alınmalardan çox, eyni bir mənbədən qaynaqlanan müxtəlif variantlar şəklində müştərək yaradıcılıq məhsulu olması ehtimalını yaradır.

ƏDƏBİYYAT

1. Кузьменко Д. Кельтский эпос <http://lybs.ru/index-2283.htm>
2. Смирнов А.А. Древнеирландский эпос // Исландские саги. Ирландский эпос. М.: 1973, с. 547-564.
3. Marx J. Les litteratures celtiques. Paris: 1959.
4. Михайлов А.Д. Средневековые легенды и западноевропейские литературы. М.: Языки славянской культуры, 2006, 264 с.

5. Джуртубаев М. Ч. Происхождение нартского эпоса <http://www.elbrusoid.org/upload/iblock/916/916792fdffb7dd3c4d10237b3aec74ca.pdf>
6. Littleton C.S., Malkor L.A. From Scythia to Camelot: a radical reassessment of the legends of King Artur, the Knights of the Round Table, and the Holy Grail. New York: Routledge, 2000, 401 p.
7. Дроздов Ю.Н. Тюркоязычный период европейской истории. М.: Ярославль: Литера, 2011, 600 с.
8. Qeybullayev Q. Azərbaycan türklərinin təşəkkülü tarixindən. Bakı: Azərneşr, 1994, 248 с.
9. Ağasıoğlu F. Azər xalqı. Seçmə yazılar. Bakı, Ağrıdağ, 2000, 436 с.
10. Гасанов З. Царские Скифы. New York: Liberty Publishing Hous, 2002, 486 с.
11. Reid H. Arthur, the Dracon King: The Barbaric Roots of Britain's Greatest Legend. London: Headline Book Publishing, 2001, 244 p.
12. Чибиров Л. Скифский мир и нартский эпос http://www.darial-online.ru/2012_1/chibirov.shtml
13. Дюмезиль Ж. Скифы и нарты. М.: Наука, 1990, 231 с.
14. Абаев В.И. Нартский эпос осетин http://biblio.darial-online.ru/text/Abaev_V_I/index_rus.shtml

АЛИЕВА ГАМИДА

О ПАРАЛЛЕЛЯХ МЕЖДУ ДРЕВНИМИ КЕЛЬТСКИМИ САГАМИ И НАРТОВСКИМ ЭПОСОМ КАВКАЗА

РЕЗЮМЕ

В статье исследуются взаимосвязи кельтских саг с нартским эпосом Кавказа в контексте устного народного творчества этих народов. Здесь говорится о том, что кельтские предания о Короле Артуре и рыцарях Круглого Стола имеют много сходных элементов с Нартовским эпосом Кавказа. Известно что, в западной научно-литературной мысли впервые к этой проблеме обратился французский ученый Ж.Дюмезиль. Проводив интересные параллели между кельтским и Нартовским эпосами он пришел к такому выводу, что у истоков обоих произведений стоят скифо-сарматские племена. Вслед за ним, американские ученые К.С. Литтлтон и Л.А Малкор. на основе результатов археологических раскопок и других документальных свидетельств выдвинули гипотезу о том, что ядро кельтских преданий был сделан древними скифами. Следует отметить, что сюжетное сходство между преданиями о Короле Артуре и Нартовским эпосом связано с мотивом меча, брошенного в море.

В данной статье рассматриваются выше указанные и другие соответствующие исследования известных западных и русских ученых по данному вопросу. Здесь проводятся параллели не только между Артуром и Батрадзом, но и между Кухулином и Сосланом.

На основе сопоставляемого литературно-исторического материала автор статьи приходит к такому выводу, что кельтские предания о Короле Артуре и Нартовский эпос Кавказа имеют общие корни.

**THE PARALLELS BETWEEN THE ANCIENT CELTIC SAGAS AND THE NART
EPOS OF THE CAUCASUS**

SUMMARY

The article investigates the relations of celtic sagas and Nart epic of Caucasians in the context of national literature of these nations. It is mentioned here that the celtic legends about King Arthur and his noble Knights of round table have a lot in common with the Nart stories of Caucasians. It is known that in western scientific literature this was the first observed by French critic Dumasil. Putting parallels between celtic and Nart epics he made a conclusion that roots of both epic's are from Scythian- sammat tribes. He was followed by American scientists Littleton K. S. and Malcor L. A. which according to archeological researches and documentary materials made theory about the roots of celtic legends being of old Scythian origin. It must be noted that the common feature of the legend about king Arthur and Nart epic is the sword which was thrown into the sea. Not only the parallels between Arthur and Batrads, but also between Kuchulin and Soslan are given here. According to the given question there are appropriate investigations of well-known western and Russian scholars. The author of the article came to a comparable literary-historical conclusion that, the Celtic tradition about King Arthur and Nart epos of the Caucasus have the same roots.

Rəyçi: Q.H.Quliyev

Filologiya elmləri doktoru, professor